

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ**

Уманський національний університет садівництва

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО
ГОСПОДАРСТВА**

Умань 2014

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ**

**Уманський національний університет садівництва
Факультет лісового і садово-паркового господарства
Кафедра лісового господарства**

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОС-
ПОДАРСТВА**

**до 135-ї річниці від дня народження М.О. Ткаченка,
випускника лісового відділення 1899 року
Уманського училища землеробства і садівництва**

Умань – 2014

Матеріали наукової конференції «Перспективи розвитку лісового та садово-паркового господарства» / [Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін.]. – Умань, 2014. – 420 с.

У збірнику матеріалів висвітлено результати наукових досліджень, проведених працівниками факультету лісового і садово-паркового господарства Уманського національного університету садівництва, інших навчальних закладів та науково-дослідних установ.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Непочатенко О. О. – ректор УНУС, доктор економічних наук, професор
Мостов'як І. І. – к. с.-г. н., доцент, перший проректор
Карпенко В. П. – д. с.-г. н., професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності
Заморський О. О. – к. с.-г. н., доцент, декан факультету лісового і садово-паркового господарства
Шлапак В. П. – д. с.-г. н., професор, зав. каф. лісового господарства
Поліщук В. В. – к. с.-г. н., доцент, зав. каф. садово-паркового господарства
Парій Ф. М. – д. б.н., професор, зав. кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології
Курка С. С. – к. б. н., ст. викладач, зам. декана факультету лісового і садово-паркового господарства
Балабак А. Ф. – д. с.-г. н., професор
Сонько С. П. – д. геогр. н., професор
Шемякін М. В. – к. с.-г. н., доцент
Кирилюк В. П. – к. с.-г. н., доцент
Коваль С. А. – к. с.-г. н., доцент
Іщук Г. П. – к. с.-г. н., ст. викладач
Вітенко В. А. – к.б.н., викладач
Баюра О. М. – к. с.-г. н., ст. викладач
Кульбійський В. Л. – к. с.-г. н., викладач

Відповідальний секретар Іваннікова Н. М.

Рекомендовано до друку методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства УНУС, протокол № 4 від 25.02.2014 р.

За достовірність опублікованих матеріалів відповідальність несуть автори.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО
ГОСПОДАРСТВА

*до 135-ї річниці від дня народження М.О. Ткаченка,
випускника лісового відділення 1899 року
Уманського училища землеробства і садівництва*

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Геркіял О. М., Шлапак В. П., Мостов`як І. І., Марно-Куца О. Ю.	ТКАЧЕНКО МИХАЙЛО ОЛЕФІРОВИЧ: ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВИДАТНОГО НАУКОВЦЯ.....	12
Шлапак В. П., Геркіял О. М., Мостов`як І. І.	ДО 170-РІЧЧЯ КАФЕДРИ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	16
Гойчук А. Ф., Дрозда В. Ф., Розенфельд В. В.	АУТОМІКРОФЛОРА НАСІННЯ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ.....	23
Дебринюк Ю.М.	НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПЛАНТАЦІЙНОГО ЛІСОВИРОЩУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	26
Шемякін М. В., Шлапак В. В., Прокопенко Н. А.	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ РОЗСАДНИКІВ БАГАТОРІЧНИХ КУЛЬТУР.....	33
Собченко В. Ф.	ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ГОМОТРАНСПЛАНТАЦІЇ В РОСЛИННИЦТВІ ПРИ СТВОРЕННІ ТА РОЗМНОЖЕННІ ДЕКОРАТИВНИХ ФОРМ ДЕРЕВ І КУЩІВ ДЛЯ ПАРКОВИХ КОМПОЗИЦІЙ.....	38

ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Белеля С. О.	ВПЛИВ СТИМУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ПРОРОСТАННЯ НАСІННЯ МОДРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ....	53
Білоус В. І.	ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ З ЛІСОВОЇ СЕЛЕКЦІЇ В ЛІСАХ УКРАЇНИ.....	55
Бурдейний С. В., Курка С. С.	СТВОРЕННЯ І ВИРОЩУВАННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО (<i>QUERCUS ROBUR</i> L.) В ДП «САВРАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	57
Вдовиця О. О., Шлапак В. В.	ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛІСЕННЯ ПІЩАНОЇ ТЕРАСИ ЧИГИРИНСЬКОГО ТА ЧЕРКАСЬКОГО БОРУ.....	59
Візник П. А., Коваль С. А.	ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА В УРОЧИЩІ «БІЛОГРУДІВКА» ННВВ УМАНСЬКОГО НУС.....	61

Галицький С. О., Бабій Л. О., Білоус В. І.	ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРИ ДЕРЕВНИХ ТА КУЩОВИХ НАСАДЖЕНЬ 33-ГО КВАРТАЛУ НДП «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ.....	64
Голяка Д. М. Білоус А. М.	НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ КОМПОНЕНТІВ ФІТОМАСИ КУЩІВ <i>SALIX CINEREA</i> L. ДЛЯ БІОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ.....	66
Гончар О. С., Остапчук О. С.	СТАН ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ У РАЙОНІ РОЗМІЩЕННЯ ДП «ЧЕЧЕЛЬНИЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	67
Григорошук А. О., Шпак В. П.	СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В УМОВАХ ННВВ ЛІСОВЕ УРОЧИЩЕ «БІЛОГРУДІВКА».....	70
Гузій А. І., Власюк В. П.	ОСОБЛИВОСТІ ТРАПЛЯННЯ ЗАЙЦЯ СІРОГО (<i>LEPUS EUROPAEUS PALL.</i>) В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПОЛІССЯ ТА ЛІСОСТЕПУ ЖИТОМИРЩИНИ	72
Делеган І. В. Лушак М. М. Бендаренко В. Д. Делеган І. І.	ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ ВОВКА.....	74
Делеган І. І.	ЛІСІВНИЧО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ГЕОГРАФІЧНИХ КУЛЬТУР БУКА ЛІСОВОГО В УМОВАХ ЛЬВІВСЬКОГО РОЗТОЧЧЯ.....	76
Демідовський Ю. В.	ПРОЕКТУВАННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР В КАПІТАНІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «КАМ'ЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	78
Євдокимов В. К., Остапчук О. С.	ЛІСІВНИЧИЙ ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ПРОРІДЖЕННЯ І ПРОХІДНОГО РУБАННЯ В СИНІЦЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «УМАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	81
Ейсмонт В. С.	ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ТОВАРНА СТРУКТУРА НАСАДЖЕНЬ СОСНИ НА ГРУНТАХ З КАМ'ЯНИСТОЮ ПОРОДОЮ.....	83
Кирилюк В. П.	ЗНЕЛІСЕННЯ І ДЕГРАДАЦІЯ ЛІСІВ.....	85
Ковалевський С. Б.	ВПЛИВ ТРАВ'ЯНИХ РОСЛИН НА СОСНУ ЗВИЧАЙНУ В КУЛЬТУРАХ.....	88
Коваль С. А.	ВИХІД ОБКОРІНЕНИХ СТЕБЛОВИХ ЖИВЦІВ ЯЛИНИ КАНАДСЬКОЇ (ФОРМА КОНІЧНА) ЗАЛЕЖНО ВІД ОБРОБЛЕННЯ РОСТОРЕГУЛЯТИВНОЮ РЕЧОВИНОЮ.....	91
Козаченко І. В.	ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ БІОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ У МИСЛИВСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ.....	95

Краснов В. П., Мартинюк А. В.,	ВІДНОВЛЕННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА НА ТЕРИТОРІЯХ ЗАБРУДНЕНИХ РАДІОНУКЛІДАМИ.....	98
Кривчицька О. Г.,	ДО ПИТАННЯ ПРО ЗМІНУ ҐРУНТОВИХ УМОВ ПІД ВПЛИВОМ РУБОК ГОЛОВНОГО КОРИСТУВАННЯ.....	99
Кудравець Б. А., Курбет Т. В.,	ВМІСТ ¹³⁷ CS В ЧОРНИЦІ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЩІЛЬНОСТІ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ҐРУНТУ.....	101
Куц В. В.,	МАТЕРІАЛЬНО-ГРОШОВА ОЦІНКА ГРАБОВОЇ ЛІСОСИКИ В ДП «ПОГРЕБИЩЕНСЬКИЙ РАЙАГРОЛІС».....	103
Левченко С. О., Іщук Г. П.,	СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР З ГОРІХА ЧОРНОГО В ДП «КАМ'ЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	107
Леонтяк Г. П., Осіпов М. Ю.,	ВПЛИВ ГЛОДУ ОДНОМАТОЧКОВОГО НА ТРАВ'ЯНИЙ ПОКРИВ ЛІСОВИХ ФІТОЦЕНОЗІВ.....	110
Лушак М. М.,	БІОЦЕНОТИЧНА РОЛЬ ТА МИСЛИВСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ВЕЛИКИХ ХИЖАКІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ.....	111
Майборода С. Д., Іщук Г. П.,	ОБСЯГИ ТА ТИПИ ЛІСОВІДНОВЛЕННЯ ТА ЛІСОРОЗВЕДЕННЯ В ДП «КАМ'ЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	113
Новостройний С. К., Шемякін М. В.,	ОСОБЛИВОСТІ ДУБОВО-ГРАБОВИХ КУЛЬТУР УРОЧИЩА «БІЛОГРУДІВКА» ННВВ УМАНСЬКОГО НУС.....	116
Остапчук О. С.,	ЛІСІВНИЧО-БІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО (<i>QUERCUS ROBUR L.</i>).....	118
Осифляк І. Р., Шемякін М. В.,	ДОСЛІДЖЕННЯ ДУБОВО-ЛИПОВИХ КУЛЬТУР В ННВВ УМАНСЬКОГО НУС.....	121
Пилипенко М. О., Остапчук О. С.,	ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТЛЕННЯ В КУЛЬТУРАХ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО ДП «ІЛІНЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	124
Притула А. С., Коваль С. А.,	ПРОЕКТ СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР У ТОРГОВИЦЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ОНИКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	127
Решетюк О. В.,	ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ У РЕКРЕАЦІЯХ.....	129
Терещенко Л. І.,	ФОРМУВАННЯ КРОНИ ДЕРЕВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ НА ЛІСОНАСІННИХ ПЛАНТАЦІЯХ.....	132

Третяк П. Р.	ІДЕЇ ПРОФЕСОРА М. Е. ТКАЧЕНКА ТА АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ГРСЬКОГО ЛІСІВНИЦТВА.....	135
Фучило Я. Д., Літвін В. М., Сбитна М. В., Фучило Д. Я.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПЛАНТАЦІЙ В УКРАЇНІ	137
Чернецький Р. О., Леонтяк Г. П.	ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ СОСНОВИХ ТА ДУБОВИХ НАСАДЖЕНЬ В УМОВАХ ПОГРЕБИЩЕНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА ДП «ІЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	139
Шеремета Д. О., Піскун Н. Л.	ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ, СТВОРЕНИХ СІЯНЦЯМИ ІЗ ЗАКРИТОЮ КОРЕНЕВОЮ СИСТЕМОЮ.....	141
Штанько В. П., Шпак В. П.	ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ В ДП «ЛІСЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	143
Яхницький В. Й.	ЛІСІВНИЧО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ СТРАДЧІВСЬКОГО НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОГО ЛІСОКОМБІНАТУ.....	145

САДОВО-ПАРКОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Бредіхіна Ю. Л., Солоненко А. М.	РОСЛИННІСТЬ ГАЗОНІВ М. МЕЛІТОПОЛЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЛАНДШАФТНО-АРХІТЕКТУРНИХ КОМПОЗИЦІЙ.....	148
Брен О. Г., Солоненко А. М., Мальцева С. Ю.	ЖИТТЄВИЙ СТАН ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ СОСНОВОГО ГАЮ ПАРКУ КУЛЬТУРИ ТА ВІДПОЧИНКУ ІМ. М. ГОРЬКОГО (МЕЛІТОПОЛЬ, УКРАЇНА).....	150
Варлащенко Л. Г.	ВПРОВАДЖЕННЯ СИНЬОПЛІДНОЇ ЖИМОЛОСТІ В ОЗЕЛЕНЕННЯ ДАЧНИХ І ПРИСАДИБНИХ ДІЛЯНОК.....	152
Величко Ю. А., Пушка І. М., Поліщук В. В.	ІНТРОДУКЦІЯ ВИДІВ РОДУ <i>SEMPERVIVUM</i> L. В УМОВИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	154
Дядькова К. Л., Вельчева Л. Г.	ВИКОРИСТАННЯ ДЕКОРАТИВНИХ ДЕРЕВНО-ЧАГАРНИКОВИХ ПОРІД В ОЗЕЛЕНЕННІ БАЗ ВІДПОЧИНКУ НА АЗОВСЬКОМУ УЗБЕРЕЖЖІ.....	156
Заморський О. О., Шлапак В. П., Парубок М. І., Козаченко І. В.	ВСИХАННЯ ЯЛИН У ТАЛЬНІВСЬКОМУ ПАРКУ..	157

Клименко Ю. О., Мороз В. В., Дружина М. М.	ВІКОВА <i>QUERCETA ROBORIS</i> ПАРКУ «ФЕОФА- НІЯ» (м. КИЇВ) (ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ НА ПРИКЛАДІ 3, 5 ТА 6 КВАРТАЛІВ).....	159
Козак Н. І., Вітенко В. А., Терещенко Ю. Ф.	ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН ВІД УРАЖЕННЯ ОМЕЛОЮ БІЛОЮ (<i>VISCUM ALBUM</i> L.) НА ПРИКЛАДІ ПАРКУ «ПІОНЕРСЬКИЙ» м. УМАНЬ.....	162
Красноштан Т. В.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОРТІВ СМО- РОДИНИ ЗОЛОТИСТОЇ В ОЗЕЛЕНЕННІ НАСЕ- ЛЕНИХ МІСЦЬ.....	164
Коротун І. В.	ЕКОЛОГО–БІОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПІДБОРУ ДЕКОРАТИВНИХ КУЩОВИХ РОСЛИН ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ.....	166
Кравець Т. О., Запливана Ю. А.	ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖУВАНИХ ВИДОВИХ ФОРМ РОДУ <i>HEUCHERAL</i>	168
Краснов В. П., Мельник В. В.	РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКЦІЇ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА НА ТЕРИТОРІЯХ, ЗАБРУДНЕНИХ РАДІОНУКЛІДАМИ.....	170
Мажула О. С.	ДОСВІД ЗИМОВОГО САДІННЯ ДЕКОРАТИВНИХ ДЕРЕВ ТА КУЩІВ У ЛІВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСО- СТЕПУ УКРАЇНИ.....	172
Макогоненко Д. С. Поліщук В. В.	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДИТЯЧОГО САДКА «РОДНІЧОК» В с. РОДНИКІВКА УМАН- СЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	174
Мальцева І. А.	ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ, РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ МІСТ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ м. МЕЛІТОПОЛЯ).....	176
Мамчур В. В.	ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ КОПИТНЯКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО (<i>ASARUM EUROPAEUM</i> L.).....	178
Мамчур Т. В.	ВИКОРИСТАННЯ РОДИНИ <i>HYDRANGEACEAE</i> В ОЗЕЛЕНЕННІ.....	179
Марно-Куца О. Ю.	ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО РЕКОНСТРУКЦІЇ, ВІДНОВ- ЛЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАД- ЖЕНЬ СКВЕРУ ГЕРОЯМ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯ- НОЇ ВІЙНИ В МІСТІ УМАНЬ.....	182
Намлієва Л. М.	ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ОЗЕЛЕНЕННЯ МІС УКРАЇНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ... ..	184

Огінський І. В. Білоус В. І.	СТАН КЛЕНА ПОЛЬОВОГО (<i>ACER CAMPESTRE</i> L.) В НАСАДЖЕННЯХ 28 КВАРТАЛУ ДЕНДРОПАРКУ «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ.....	186
Партика В.В., Коваль С. А.	ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗСАДНИКА ДЕКОРАТИВНИХ І ЛІСОВИХ КУЛЬТУР У НЕМИРІВЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ІЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	188
Парубок М. І., Замрій Р. О.	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ МЕМОРІАЛУ ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ С. МЕДВИН БОГУСЛАВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	191
Поліщук Т. С., Козаченко І. В.	РЕПРОДУКТИВНА ЗДАТНІСТЬ ВИДІВ І СОРТІВ РОДУ <i>CHRYSANTHEMUM</i>	195
Попович Л. В.	АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОПАРКУ «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ....	197
Собченко В. Ф.	ЗБАГАЧЕННЯ КОЛЕКЦІЙ ДЕКОРАТИВНИХ РОСЛИН КВАРТАЛУ №5 НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ.....	199
Туровцева Н. М., Васін В. А., Писанець З. Г.	КОЛЕКЦІЯ СОРТІВ ПІВНИКІВ БОРІДКОВИХ «FOREST CITY» МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ПРИ СТВОРЕННІ КВІТНИКІВ.....	206
Черняк В. М., Гавриленко О. М., Черняк А. В.	МИНУЛЕ І СУЧАСНЕ: ПЕЙЗАЖНІ ПАРКИ Д.МІКЛЕРА НА ВОЛИНО-ПОДІЛЛІ (УКРАЇНА)....	208
Цимбровська Л. О., Рудюк М. Х.	БУДІВНИЧІ ПАРКУ «СОФІЇВКА».....	210
Шпак В. П.	ВИКОРИСТАННЯ ІНТРОДУЦЕНТІВ У МАНЬКІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «УМАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	215

БІОЛОГІЯ

Баюра О. М.	ЗИМОСТІЙКІСТЬ ЯСЕНА ЗВИЧАЙНОГО ТА ЙОГО ДЕКОРАТИВНИХ ФОРМ.....	219
Вітенко В. А.	КОЛЕКЦІЯ ДЕКОРАТИВНИХ ФОРМ <i>MORUS ALBA</i> L. УМАНСЬКОГО НУС.....	222

Данченко С. І., Шемякін М. В.	ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ.....	224
Зозуля І. В., Білоус В. І.	СТАН ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ ЯЛИНА (<i>PICEA DIETRICH</i>) В НАСАДЖЕННЯХ НДП «СОФІЙКА» НАН УКРАЇНИ.....	226
Іваннікова Н. М.	СИСТЕМА РОДУ <i>ACTINIDIA</i> LINDL.....	228
Івашенко І. Є.	ВИЗНАЧЕННЯ ПОСУХОСТІЙКОСТІ ТА ВОДНОГО РЕЖИМУ ХВОЇ <i>THUJA PLICATA</i> DON.....	230
Ішук Г. П.	СИСТЕМА РОДУ <i>JUGLANS</i> L.....	233
Кравченко В. С.	ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ СУХОЇ МАСИ РОСЛИН ПШЕНИЦІ ЯРОЇ.....	236
Красвська Л. С., Шкатула Ю. М.	АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КВАСОЛІ.....	238
Краснов В. П., Ковальчук І. Ю.	РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ДИКОРΟΣЛИХ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН В УМОВАХ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ЛІСІВ.....	239
Красноштан І. В.	ЗМІНА ВМІСТУ КАЛІЮ У ВЕГЕТУЮЧІЙ СФЕРІ <i>QUERCUS ROBUR</i> L. ВНАСЛІДОК ВПЛИВУ ФІЗІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН.....	242
Кульбійський В. Л.	ФІЛОГЕНЕЗ РОДУ <i>CATALPA</i> SCOP.....	244
Курка С. С.	ВІДНОШЕННЯ <i>SOPHORA JAPONICA</i> L. ДО СВІТЛА.....	247
Мазуренко В. Д.	СТІЙКІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>ROBINIA</i> L. ДО ПОШКОДЖЕНЬ ШКІДНИКАМИ ТА ХВОРОБАМИ В УМОВАХ ІНТРОДУКЦІЇ.....	249
Масловата С. А.	МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОДУ В'ЯЗ (<i>ULMUS</i> L.).....	251
Миколайко І. І.	ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ ГЕНОТИПІВ <i>HIPPURHAE RHAMNOIDES</i> L. В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	254
Парубок М. І., Адаменко С. А.	ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ <i>PINUS NIGRA</i> ARN. В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	257
Пиж'янова А. А., Балабак А. Ф., Кравець Т. О.	СИСТЕМАТИКА РОДУ ЧОРНИЦІ (<i>FACCINIUM</i> L.).....	259
Постовіток В. В., Коваль С. А.	ВИХІД САДЖАНЦІВ САМШИТУ ВІЧНОЗЕЛЕНОГО ІЗ СТЕБЛОВИХ ЖИВЦІВ У РОЗСАДНИКУ ДП «ІЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАСТВО».....	261

Данченко С. І., Шемякін М. В.	ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ.....	224
Зозуля І. В., Білоус В. І.	СТАН ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ ЯЛИНА (<i>PICEA DIETRICH</i>) В НАСАДЖЕННЯХ НДП «СОФІЙКА» НАН УКРАЇНИ.....	226
Іваннікова Н. М.	СИСТЕМА РОДУ <i>ACTINIDIA</i> LINDL.....	228
Івашенко І. Є.	ВИЗНАЧЕННЯ ПОСУХОСТІЙКОСТІ ТА ВОДНОГО РЕЖИМУ ХВОЇ <i>THUJA PLICATA</i> DON.....	230
Ішук Г. П.	СИСТЕМА РОДУ <i>JUGLANS</i> L.....	233
Кравченко В. С.	ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ СУХОЇ МАСИ РОСЛИН ПШЕНИЦІ ЯРОЇ.....	236
Красьвська Л. С., Шкатула Ю. М.	АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КВАСОЛІ.....	238
Краснов В. П., Ковальчук І. Ю.	РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ДИКОРΟΣЛИХ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН В УМОВАХ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ЛІСІВ.....	239
Красноштан І. В.	ЗМІНА ВМІСТУ КАЛІЮ У ВЕГЕТУЮЧІЙ СФЕРІ <i>QUERCUS ROBUR</i> L. ВНАСЛІДОК ВПЛИВУ ФІЗИОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН.....	242
Кульбійський В. Л.	ФІЛОГЕНЕЗ РОДУ <i>CATALPA</i> SCOP.....	244
Курка С. С.	ВІДНОШЕННЯ <i>SOPHORA JAPONICA</i> L. ДО СВІТЛА.....	247
Мазуренко В. Д.	СТІЙКІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>ROBINIA</i> L. ДО ПОШКОДЖЕНЬ ШКІДНИКАМИ ТА ХВОРОБАМИ В УМОВАХ ІНТРОДУКЦІЇ.....	249
Масловата С. А.	МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОДУ В'ЯЗ (<i>ULMUS</i> L.).....	251
Миколайко І. І.	ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ ГЕНОТИПІВ <i>HIPPORHAE RHAMNOIDES</i> L. В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	254
Парубок М. І., Адаменко С. А.	ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ <i>PINUS NIGRA</i> ARN. В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	257
Пиж'янова А. А., Балабак А. Ф., Кравець Т. О.	СИСТЕМАТИКА РОДУ ЧОРНИЦІ (<i>FASCINIUM</i> L.).....	259
Постовіток В. В., Коваль С. А.	ВИХІД САДЖАНЦІВ САМШИТУ ВІЧНОЗЕЛЕННОГО ІЗ СТЕБЛОВИХ ЖИВЦІВ У РОЗСАДНИКУ ДП «ЛЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАСТВО».....	261

Пушка І. М., Величко Ю. А.	РЕПРОДУКТИВНА ЗДАТНІСТЬ ОКРЕМИХ КУЩОВИХ РОСЛИН РОДИНИ <i>ROSACEAE</i> JUSS., ІНТРОДУКОВАНИХ В УМОВИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	263
Пюрко О. Є. Туровцева Н. М. Писанець З. Г.	СПЕЦИФІЧНІСТЬ ПЕРЕДПОСІВНОГО ЗАГАРТУВАННЯ ОГРКІВ ПРИ ВИРОЩУВАННІ В ТЕПЛИЧНИХ УМОВАХ І ЗАКРИТОМУ ҐРУНТІ.....	266
Росул Н. І.	ФЛОРА ОКОЛИЦЬ СЕЛА НЕВИЦЬК (ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ).....	269
Свистун О. В., Парубок М. І.	КЛОКИЧКА ПЕРИСТА (<i>STAPHYLEA PINNATA</i> L.) – ПЕРСПЕКТИВНИЙ ВИД ДЛЯ ДЕКОРАТИВНОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ.....	271
Сокур А. Л., Білоус В. І.	ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ В 7 КВАРТАЛІ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОПАРКУ "СОФІЇВКА" – НАН УКРАЇНИ.....	273

ЕКОЛОГІЯ

Безділь Р. В. Дзюба Д. О.	ЯКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРОЛЯЧОГО ҐНОЮ.....	275
Булавко О. В., Шкагула Ю. М.	АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ НАСННЯ КВАСОЛІ.....	276
Бутило А. П.	ВПЛИВ СИСТЕМИ УТРИМАННЯ ҐРУНТУ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ПОВТОРНОЇ КУЛЬТУРИ ЯБЛУНИ ЗА РІЗНИХ ЇЇ ФОНІВ.....	278
Гнатів П. С.	ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АДАПТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЕВНИХ ЕКЗОТІВ.....	280
Гончарук Б. М., Курка С. С.	СУЧАСНИЙ СТАН ЛІСОКУЛЬТУРНОГО ВИРОБНИЦТВА У ДП «ГОЛОВАНІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	282
Дрозда В. Ф., Гойчук А. Ф., Розенфельд В. В., Дудка С. О.	ОСОБЛИВОСТІ СЕЗОННОГО РОЗВИТКУ ТА КОНТРОЛЬ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЖОЛУДЕВИХ ПЛОДОЖЕРОК (<i>LEPIDOPTERA</i> , <i>TORTRICIDAE</i>).....	285
Жовталок О. В., Шемякін М. В.	СТАН ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ В «ГОРОДИЩЕРАЙКОМУНЛІС».....	287
Заморський О. О., Мамчур В. В.	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ СОРТІВ ТРОЯНД С.ТАНСЬКЕ УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	290

Кашесв Д. В., Іщук Г. П.	ЛІСІВНИЧА ОЦІНКА СТАНУ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ С. КИВАЧІВКА ТЕПЛИЦЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	295
Кириленко Л. В.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ КОЗЛЯТНИКУ СХІДНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ІНОКУЛЯЦІЇ.....	297
Коваленко Б. П.	ЧИННИКИ ДИНАМІКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ МИС- ЛИВСЬКИХ ТВАРИН У ЛІСОВИХ МАСИВАХ.....	299
Коваль М. А.	МІСТО – МРІЯ.....	301
Конопелько І. С., Кирилюк В. П.	ЗРОШЕННЯ РОЗСАДНИКА ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДП «ІЛЛІНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	303
Корнілова Н. А.	ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕКСТРАКТІВ ДЕРЕВ ТА КУ- ЩІВ НА ПРОРОСТАННЯ НАСІННЯ ЛІКАРСЬ- КИХ РОСЛИН.....	306
Краснов В. П., Мінчук І. В.	РОЗПОДІЛ СУМАРНОЇ АКТИВНОСТІ ¹³⁷ Cs У НАДЗЕМНІЙ ФІТОМАСІ СОСНОВИХ ДЕРЕВО- СТАНІВ.....	308
Кулініч П. О., Коваль С. А.	СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР В ДП «ЧЕРКА- СЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	309
Кульбанська І. М.	ДО ПИТАННЯ ПРО ПАТОЛОГІЮ ЯСЕНА ЗВИЧАЙНОГО В УКРАЇНІ.....	312
<u>Мороз П. І.</u> , Шлапак В. П.	ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СІЛЬГОСПВУЗУ.....	314
Огородник С. В., Остапчук О. С.	ЛІСОКУЛЬТУРНЕ ВИРОБНИЦТВО СОСНИ ЗВИ- ЧАЙНОЇ (<i>PINUS SILVESTRIS</i> L.) В УМОВАХ ДП «УМАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	316
Паламарчук А. В., Шкагула Ю. М.	АГРОЕКОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ГОРОХУ В СТА- ЛОМУ РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ.....	319
Пушкарьова- Безділь Т. М., Пастушенко С. П.	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ БІОТЕСТУВАННЯ ДЛЯ БІОМОНІТОРИНГУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ГРУНТІВ.....	321
Рослий О. М., Кирилюк В. П.	ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ І ЗРОШЕННЯ РОЗСА- ДНИКА ДЕКОРАТИВНИХ ТА ЛІСОВИХ КУЛЬ- ТУР.....	323
Сонько С. П., Голубкіна О. М.	ІНТРОДУКЦІЯ ЯК РІЗНОВИД ЕКОЛОГІЧНОГО ЗБУРЕННЯ ПРИРОДНИХ ЕКОСИСТЕМ.....	326
Тарасюк Т. В., Шемякін М. В.	СТАН ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ В УМОВАХ ФГ «ЧИСТА КРИНИЦЯ» ГАЙСИН- СЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАС- ТІ.....	327

Турко В. М., Вишневський А. В.	ПРИРОДНЕ ПОНОВЛЕННЯ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ У БОРОВИХ УМОВАХ РІВНЕНСЬКОГО ПОЛІС- СЯ.....	330
Шейгас І. М.	ПРО НЕОБХІДНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ПРИН- ЦИПУ ПРОЕКТУВАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ УПОРЯДКУВАННЯ МИСЛИВСЬКИХ УГІДЬ.....	332
Шлапак А. В.	МЕТОДИКА ПОКАЗНИКІВ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ ОБ'ЄКТІВ І ТЕРИТО- РІЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇ- НИ	335
Шлапак В. В., Руденко І. П.	ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛІСНЕННЯ ПІЩАНОЇ ТЕРАСИ ЧИГИРИНСЬКОГО БОРУ.....	344
Ющак І. О., Білоус В. І.	ЕСТЕТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ДЕРЕВНИХ НА- САДЖЕНЬ 17 КВАРТАЛУ НДПІ «СОФІЇВКА» – НАН УКРАЇНИ.....	346

ВІТАННЯ, ХРОНІКА

Шлапак В. П.	МОРОЗ О. К.: ЦАРИЦЯ ТРОЯНД В «ПЕРЛИНІ «СОФІЇВКИ».....	348
Шлапак В. П., Мостов'як І. І.	ДО 170-РІЧЧЯ КАФЕДРИ ЛІСОВОГО ГОСПО- ДАРСТВА: ІСТОРІЯ, СЛАВЕТНІ ІМЕНА...	354
Рудюк М. Х.	ДО 168-РІЧНИЦІ ОПУБЛІКУВАННЯ ПРАЦІ ТЕО- ДОРА ТЕМЕРІ «ПУТІВНИК ПО СОФІЇВЦІ».....	407

СТОРІНКИ ПАМ'ЯТІ

Шлапак В. П., Балабак А. Ф., Шемякін М. В., Кирилюк В. П.	ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА БІЛОУСА ВАСИЛЯ ІВА- НОВИЧА.....	411
Рудюк М. Х.	ЛАРИСА ОЛЕКСАНДРІВНА ЦИМБРОВСЬКА: ЗАВДУВАЧ МУЗЕЮ УНУС, МИСТЕЦТВОЗНА- ВЕЦЬ.....	413

- менные / Под ред. Н.А. Кохно. – К.: Наук. думка, 1986. – 717 с.
7. Деревья и кустарники. Покрытосеменные: справочник / Под ред. Н.А. Кохно. – К.: Наук. думка, 1974. – 590 с.
8. Калининченко А.А. Оценка адаптации и целесообразности интродукции древесных растений / А.А. Калининченко // Бюл. Главн. ботан. сада. – 1978. – 108. – С. 3–8.
9. Лыпа А.Л. Дендрофлора Украинской ССР, пути и методы ее обогащения и использования: Автореф. дис. д-ра биол. наук. – Киев, 1956. – 51 с.
10. Плоды и семена деревьев и кустарников, культивируемых в Украинской ССР / Под ред. Н.А. Кохно. – К.: Наук. думка, 1991. – 320 с.
11. Трофименко Н.М. Малопоширені красивоквітучі рослини для оптимізації садово-паркових ландшафтів Полісся та Лісостепу України / Н.М. Трофименко, О.О. Демченко // Інтродукція рослин на початку XXI століття: досягнення і перспективи розвитку досліджень: міжнар. наук. конф., присв. 70-річчю НБС ім. М.Гришка НАН України, 19–21 верес. 2005 р.: тези доп. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. С. 207–210.

СПЕЦИФІЧНІСТЬ ПЕРЕДПОСІВНОГО ЗАГАРТУВАННЯ ОГІРКІВ ПРИ ВИРОЩУВАННІ В ТЕПЛИЧНИХ УМОВАХ І ЗАКРИТОМУ ҐРУНТІ

О. Є. ШОРКО, к. б. наук, доцент

Н. М. ТУРОВЦЕВА, к. с.-г. наук, доцент

З. Г. ПИСАНЕЦЬ, старший викладач

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Овочі є обов'язковою складовою раціону харчування людини. Одні з них гачують їжу вуглеводами, інші – азотистими речовинами, треті – вітамінами та іншими фізіологічно активними речовинами, четверті – надають відповідний смак і запах, а тому значно покращують споживання їжі [4, 5]. Багато з овочів мають медичне і лікувальне значення. При цьому підвищені смакові якості притаманні переважно свіжим овочам, споживання яких в основному носить сезонний характер через складність їх вирощування в пізньо-осінній, зимовий, ранньо-весняний періоди. За даними Інституту харчування НАН України, середньорічна норма споживання овочів на кожну людину повинна становити не менше 150 кг, рівномірним розподілом протягом усього року. В даний час ця потреба задовольняється всього на 75–85 %, а в промислових центрах в зимовий період всього на 22–25 % [3].

Основними культурами захищеного ґрунту є огірки і помідори, але асортимент тепличних культур постійно розширюється і вдосконалюється технології вирощування [4]. Глибоке вивчення біологічних особливостей різних овочевих культур, широке використання фізіологічних і біохімічних досліджень дозволяють швидше розробити перспективні прийоми обробки овочів. При ранньо-весняному вирощуванні овочів у захищеному ґрунті велике значення відіграє холодостійкість рослини, тому що широка амплітуда коливань температури (вдень – вночі) значно впливає на ріст і розвиток рослин, а, отже, і на врожай, знижуючи його на 10–50 %

4.5].

У зв'язку з актуальністю і складністю проблеми, ми сконцентрували свої зусилля на вивченні передпосівної обробки огірка, основної культури захищеного ґрунту в Приазов'ї, не тільки на кінцевий урожай, а і на основні складові продуктивності в різні періоди онтогенезу. Велике значення для одержання гарного врожаю огірка мають не лише операції з підготовки насіння, але й одержання розсади, яка часто є визначальним фактором.

Об'єктом досліджень служили огірки гібрида Марінда F1 голландської селекції, – ранньостиглий гібрид, партенокартін, стійкий до вірусу мозаїки, кладоспориозу та борошнистої роси, який формує по 6-7 плодів у кожному вузлі. Плоди темно-зеленого забарвлення, з доброю консистенцією, без гіркоти, досить транспортабельні, високопродуктивні, рекомендовані для вирощування як у відкритому, так і в захищеному ґрунті. Огірок – теплолюбива рослина з типовим C₃-типом засвоєння вуглекислого газу, тому для нього оптимальними є: температура повітря вночі – 1–19°C, вдень – 25–27°C; температура ґрунту – на 2–5°C нижче температури повітря; вологість ґрунту – в межах 65–70 % польової вологості; відносна вологість повітря – 80–90 %; інтенсивність освітлення для виходу фотосинтезу на світло – до 0,5 кал/см² за хв.; концентрація вуглекислоти для максимальної інтенсивності фотосинтезу – до 0,1 % CO₂. Оптимізація умов середовища згідно перерахованих вище параметрів обумовлює органічне поєднання параметрів росту і розвитку огірка та сприяє максимальній продуктивності культури.

З метою отримання життєздатної розсади ми готували ґрунтосуміш, обов'язковими компонентами якої були органічні і мінеральні добрива. Після покльовування насіння (на 2–3 день) їх поміщали в ґрунт. Отримання розсади, яку вже можна було висаджувати в теплицю, практично зайняло 3 тижні. Розсаду висаджували в теплицю на початку березня з розрахунку 4 рослини на 1 м² площі теплиці (0,25 м²/рослину), а умови в теплиці протягом вегетації підтримувались на рівні оптимальних значень.

Згідно фотосинтетичної теорії продуктивності рослин, величина врожаю і його якість значною мірою визначаються площею асиміляційного апарату і інтенсивністю його функціонування [3, 4]. Тому в своїх дослідженнях ми значну увагу приділяли процесу формування фотосинтетичного апарату і інтенсивності його функціонування.

Нами доведено, що після появи сім'ядоль, площа яких незначна і складає всього 7–10 см², починають з'являтися справжні листки. Особливістю листоутворення є той факт, що нові листки починають з'являтися тоді, коли наявні на рослині листя ще не закінчили повністю свого формування. Крім того, відбувається постійне збільшення розмірів і маси стебла. За сприятливих умов вирощування нові листки першого десятка з'являються через 4–5 діб, а наступні – через 1–2 доби. У початковий період росту огіркової рослини на ньому функціонує велика кількість меристем (головний пагін, молоді листки, нові бічні пагони, квітки і т.д.), які конкурують за асиміляти, а останніх в початковий період порівняно мало. Площа листків ще незначна, повністю сформоване листя відсутнє, фотосинтетичний апарат у більшості листків зовсім не сформований), тому в цілому ріст рослини порівняно повільний. Потім, по мірі збільшення площі листової поверхні, відбувається інтенсивної роботи оформлюється фотосинтетичний апарат, а значить і збільшення кількості асимілятів, синтезованих рослинами в цілому, тому темп лис-

тоутворення збільшується. Нові листки вже з'являються через 1–3 доби. Прискорюються і темпи наростання площі листової пластинки кожного листка. З появою зав'язей ростові процеси уповільнюються, тому що транспорт асимілятів переорієнтується на надходження до плодів. Тому штучним перерозподілом асимілятів, шляхом видалення різних органів рослини, можна корегувати величину врожаю і, як показала практика, термін збору огірків-зеленців.

Експериментальні результати однозначно дозволяють констатувати, що в процесі вегетації дослідні рослини мають менші значення всіх параметрів асиміляційної поверхні, особливо на початку вегетації. Так, перевага контролю над дослідними рослинами становить 10,3 % по загальній площі листя, 10,9 % по кількості листя і лише 1,3 % за площею «середньої» листової пластинки. Це вказує на те, що процес листоутворення у дослідних рослин гальмується в значно більшій мірі, ніж наростання площі «середньої» листової пластинки. У середині вегетації ці відмінності значно зменшуються, а в кінці – майже повністю нівелюються.

Отже, індивідуальний розвиток рослин визначається генетичною програмою, ступінь реалізації якої значною мірою залежить від факторів середовища [4, 5]. Наявність несприятливих факторів середовища в різні періоди вегетації рослинний організм відповідає певними реакціями, як специфічними, так і неспецифічними, сукупність яких складає адаптаційний синдром, що забезпечує взаємовідношення рослини із зовнішнім середовищем і зачіпає всі рівні організації. Чим більш молодий організм, тим він більш пластичний і здатний до адаптивних перебудов. Це дозволило П.А. Генкелю [1, 2] розробити ряд методів ефективного впливу на рослину шляхом передпосівної обробки насіння, що надздобалося, різних рослин. Це загартування до температур, вмісту води, концентрації ґрунтового розчину та інше. У своєму дослідженні ми застосували цей прийом на насінні огірка при вирощуванні останнього в малогабаритній теплиці. Отримані результати дозволяють зробити наступні висновки:

- передпосівна обробка насіння – ефективний спосіб впливу на життєдіяльність рослин огірка, особливо на початку вегетації;
- даний прийом є значущою складовою інтенсивної технології вирощування огірка в малогабаритних теплицях;
- обробка насіння за П.А. Генкелем проявляється надалі у вигляді уповільнення листоутворення і збільшення питомої поверхневої щільності листків, чим забезпечується інтенсивна робота листової поверхні і продуктивність використання асимілятів.

Використана література

1. Генкель П. А. Адаптація рослин к екстремальным факторам окружающей среды / П. А. Генкель // Физиология растений. – 1979. – Т. 26, вып. 5. – С. 889–902.
2. Генкель П. А. Влияние предпосевного закаливания семян к засухе на репродуктивные процессы у растений / П. А. Генкель, Н. В. Балдина, Е. И. Барская, А. Кашлан // Докл. АН СССР, 1966. – Т. 169, № 3. – С. 709–712.
3. Гладун Г. П. Індукція систем захисту у рослин / Г. П. Гладун, В. В. Сарнацька // Фізіологія рослин в Україні на межі тисячоліть. – К.: Фітосоціоцентр, 2001. – Т. 1. – С. 301–305.
4. Григорюк І. П. Водний і високотемпературний стреси. Молекулярні та фізіологічні механізми стійкості рослин / І. П. Григорюк, М. М. Мусяєнко // Фізіологія

рослин в Україні на межі тисячоліть. – Т. 1. – С. 118–129.

5. Казаков С. О. Екологічна диференціація рослин в залежності від реалізації адаптаційних потенціалів / С. О. Казаков, М. М. Мусієнко, Т. Є. Христова, Т. Є. Пюрко // Вісник Уманського державного педагогічного університету. – 2000. Серія “Біологія”. – Вип. 111. – С. 87–92.

ФЛОРА ОКОЛИЦЬ СЕЛА НЕВИЦЬК (ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ)

Н. І. ПОСУЛ, студент

Ужгородський національний університет

У наш час людина чинить значний вплив на оточуюче середовище: знищує ліси, забруднює повітря, застосовує різноманітні хімічні речовини у сільському господарстві. Такий антропогенний вплив чинить негативну дію на фіто- та зоорізноманіття. Тому на сьогодні вкрай актуальними є дослідження, які допоможуть зберегти біорізноманіття.

У Закарпатській області ліси займають площу близько 647 700 га, серед яких 34 300 га припадає на широколистяні, а 213 400 га – на хвойні. Завдяки різноманітним ландшафтам, значному перепаду висот, наявності різних типів ґрунтів і гідрологічних умов, тут існують чисельні екологічні ніші та велике рослинне багатство, у тому числі дерев і чагарників.

Оскільки Закарпатська область є гірською, і більшу її частину становлять ліси, для проведення досліджень нами обрано лісовий масив в околицях с. Невицьке, у межах Верголат-Гутинського хребта. Максимальна висота складає 968 м над рівнем моря (Анталовецька поляна).

Дана територія є популярною серед туристів. Так, в околицях села Невицьке розташовані руїни Невицького замку на Замковій горі, а через вершину Анталовецької поляни пролягає шлях, по якому здійснюються регулярні перегони на квадроциклах. Відповідно, це може мати негативні наслідки на стан флори досліджуваної території.

Зважаючи на вищесказане, мета нашої роботи полягала у дослідженні флори даної території, оцінці її стану та розробці пропозицій щодо її охорони.

Під час досліджень були застосовані маршрутно-флористичні методи, зокрема маршрутний та метод профільних ліній.

На сьогодні нами ідентифіковано 85 видів судинних рослин, які належать до 77 родів і 44 родин. За кількістю видів переважають родини *Rosaceae* (7 видів; 8,2 %), *Asteraceae* (6 видів; 7,0 %), *Brassicaceae* та *Lamiaceae* (по 5 видів; 5,95 %), *Ranunculaceae* та *Liliaceae* (по 4 види; 4,7 %).

Згідно проведеної класифікації біологічних типів за К. Раунк'сром (Raunkiaer, 1934), на даній території переважають геофіти – 42 % (36 видів). Гемікриптофітів нараховано 26 %, фанерофітів – 14 %. Теріофіти складають 13 %, а хамефіти 5 відсотків.

Аналіз основних біоморф (Серебряков, 1962) виявив, що на території досліджень переважають трав'янисті рослини – 82 % (69 видів). Серед них на трав'янисті багаторічники припадає 58 видів (69 %), а однорічники нараховують 11 видів (13 %). Древа складають 10 %, кущі – 5 %, кущики – 2 %, півкущики – 1